

2010

1880

130
ГОДИНА
АПОТЕКАРСТВА
ТИМОЧКЕ
КРАЈИНЕ

130
YEARS
OF PHARMACY
IN THE TIMOCKA
KRAJINA
REGION

ИСТОРИЈАТ

Десетак километара од Зајечара, у близини Гамзиграда, налази се Феликс Ромулијана (Felix Romuliana), царска палата римског императора Гаја Валерија Галерија Максимилијана, подигнута у трећем и четвртом веку наше ере. Феликс Ромулијана је 2007. године уврштена у Листу светске природне и културне баштине и под заштитом је UNESCO. Приликом археолошких истраживања, откривени су медицински и фармацеутски инструменти из времена II - IV века. Ови инструменти, античког доба, израђени су од бронзе и камена и представљају најстарије трагове примене и употребе лекова, медицинских и фармацеутских инструмената на нашем тлу.

Први подаци о покушају да се у Зајечару оснује апотека датирају из 1879. године. Прилика да Зајечар коначно добије прву апотеку указала се 02.09.1880. године када је Министарство унутрашњих дела дало дозволу за почетак рада прве апотеке у Зајечару. Оснивач и власник ове апотеке био је Фрањо Вавричек, дипломирани фармацеут, рођен у Чешкој, који је дошао у Зајечар да у њему живи и ради и ту остао до краја живота. Апотека је радила под називом „Краљевска дворска апотека Фрање Вавричека“.

Први Закон за апотеке и апотекаре од 15. маја 1865.

First Law on Pharmacies and Pharmacy practice adopted on May 15th, 1865.

Мр Фрањо Вавричек,
први апотекар у Зајечару
Franjo Vavriček, BSc pharm.
the first pharmacist in Zajecar

Молба Mr Фрање Вавричека упућена министру Унутрашњих дела за дозволу да отвори прву апотеку у Зајечару

The application for opening of the first pharmacy in Zajecar submitted to the Minister of Internal Affairs by Franja Vavricek, BSc pharm.

HISTORICAL DATA

Ten kilometers far away from Zajecar, in the vicinity of Gamzigrad, there is the location of Feliks Romulijana (Felix Romuliana), the Imperial palace constructed by Emperor Gaius Galerius Valerius Maximianus in the 3rd/4th century A.C. In 2007, Felix Romuliana was placed on the World Heritage List and became protected by the UNESCO. In the course of archaeological excavations medical and pharmaceutical instruments from the 2nd-4th century were found. The instruments were made of bronze and stone. They represent traces of the earliest known use and application of the medicines and medical and pharmaceutical instruments in our territory.

The first attempt at founding a pharmacy in Zajecar was made in 1879. Finally, on September 2nd, 1880, the Ministry of Internal Affairs gave a work permission for the first pharmacy in Zajecar. Founder and an owner of the mentioned pharmacy was Franjo Vavricek of Czech origin, a graduated pharmacist, who came to Zajecar to run a business and stayed there for life. The pharmacy was named „The Royal Pharmacy of Franjo Vavricek“.

Српска фармакопеја, 1926

Serbian Pharmacopeia, 1926

Фармацеутска хемија, Берлин 1923

Pharmaceutical Chemistry, 1923, Berlin

Југословенска фармакопеја I, 1933

Yugoslav Pharmacopeia I, 1933

Здравствене прилике у Књажевцу у XIX веку, биле су сличне као и у осталим местима Србије. Лековима и лечењем су се бавили емпирини-самоуци све док у ову варош није дошао магистар фармације Антоније Ганчарски. После година проведених у апотекама Аустрије и Мађарске, са великим искуством страних апотекара 30.08.1880. године отворио је прву апотеку у Књажевцу. У периоду пре другог светског рата у Књажевцу је отворена још једна апотека мр Војислава Мицића која је радила као и све приватне апотеке до августа 1949. године.

На иницијативу првог лекара у Больевцу 18.07.1911. године магистар фармације Миливоје Брозичевић отвара прву апотеку у Больевцу која је 1927. године добила другог власника и неометано радила до 1949. године када је национализована.

У периоду пре другог светског рата у Зајечару је било четири апотеке.

Апарат за стерилизацију

Sterilization device

Шпатуле
Spatulas

Калуп за израду супозиторија
Suppository mould

Ручни дозатор за поделу прашкова

Powder feeder

Referring to health practice and facilities in Knjazevac in 19th century they were as much developed as in other Serbian settlements in that time. Drugs and medicine supply and medical practice were performed by self-proclaimed doctors as soon as Antonije Gancarski, BSc pharm. came. With an extraordinary experience gained through long period of practicing as a pharmacist at pharmacies in Austria and Hungary he opened the first pharmacy on August 30th, 1880, in Knjazevac. The second pharamacy to be opened before the Second World War in Knjazevac was a property of Vojislav Micic, BSc pharm. and it worked as all other privately owned pharmacies until August 1949.

On initiative of the first practitioner in Boljevac, Milivoje Brozicevic, BSc pharm. opened the first pharmacy in Boljevac on July 18th, 1911. Since 1927 it has been run by other owner and remained active until its nationalization in 1949.

There were four pharmacies before the Second World War in Zajecar.

Перколатор
Percolator

Млин за уситњавање биљних дрога
Herbal drugs grinding mill

Дрвени пистили
Wooden pestle

Посуда за жарење
Lab flask

Стојнице
Mortars

После другог светског рата, 1947. године основана је прва Народна апотека „Исток“. У једном извештају Повереништва народног здравља за 1948. годину стоји да у Зајечару постоје три приватне и једна државна апотека. Законом о откупу приватних апотека из 1949. године национализоване су или откупљене све приватне апотеке и преформиране у градске апотеке.

1958. године донето је решење да се од постојеће четири апотеке формира установа са самосталним финансирањем под називом Народна апотека која је у складу са Законом о упису ООУР-а 1974. године пререгистрована у Народна апотека „Лек“.

Пошто је 1990. године дошло до гашења ООУР-а, Апотека постаје радна јединица Здравственог центра Зајечар. Све до 1993. године апотеке у Зајечару, Књажевцу и Больевцу радиле су уједињене као радне јединице Здравствених центара .

Инхалатор

Inhalator

Комплет мембранных фильтера

Set of membrane filters

Лабораторијско посуђе

Lab dishes

Ручна вага Manual scale

After the Second World War the First National Pharmacy „Istok“ was founded in 1947. According to a report made by the National Health Secretariat there were three privately owned pharmacies and one state pharmacy in 1947 in Zajecar. By enforcement of the Law on purchase of privately owned pharmacies in 1949, all privately owned pharmacies were nationalized or purchased and converted into state pharmacies.

A Decision on foundation of an self-funding institution named „Narodna apoteka“ (the National Pharmacy) as an union of in that time four existing pharmacies was made in 1958. According to the Law on Registration of Basic Organizations of Associated Labour it was pre-registered to the National Pharmacy „Lek“ in 1974.

Since the Basic Organizations of Associated Labour were abolished in 1990, the Pharmacy became a work unit within the Health Center Zajecar. Until 1993 all pharmacies located in Zajecar, Knjazevac and Boljevac have been considered as work unites of Health Centres.

Прецизна тара вага
Tara precision balance

Прецизна тара вага
Tara precision balance

На основу Закона о здравственој заштити, 1993. године Влада Републике Србије донела је Одлуку о давању сагласности за организовање Апотекарске установе у Зајечару као самосталне здравствене установе која покрива територију општина Зајечар, Књажевац, Больевац и Сокобања. Крајем 1993. године апотека „Сокобања“ са апотекарском јединицом у Читлуку издвојена је из Апотекарске установе Зајечар.

Да би унапредила квалитет рада и одговорила потребама тржишта решењем Привредног суда 1996. године извршена је допуна делатности и на основу овог решења одобрава се израда лекова, а Апотекарска установа Зајечар 2001. године почиње са изградњом Галенске лабораторије која је завршена 2004. године у склопу апотеке „Лек“. Данас се Галенска лабораторија састоји из лабораторије за израду и лабораторије за контролу галенских лекова.

Ступањем на снагу новог Закона о здравственој заштити 2005. године, долази до промене назива и Статута Апотекарске установе Зајечар у Апотека „Зајечар“ чији оснивач постаје Општина Зајечар.

Техничка вага

Technical balance/scale

Микроскоп

Microscope

Стојнице

Mortars

In 1993, according to the Law on Health Care the Government of the Republic of Serbia agreed on organization of the Pharmaceutical Institution Zajecar as an independent health institution covering territory of the City of Zajecar and Municipalities of Knjazevac, Boljevac and Sokobanja. Late in 1993, pharmacy „Sokobanja“ and its pharmaceutical unit in Citluk were separated from the Pharmaceutical Institution Zajecar.

For the purpose of work quality improvement and meeting market requirements and according to a decision on main activity supplement related to drugs production made by the Commercial Court in 1966, the Pharmaceutical Institution Zajecar started construction of Galen lab in 2001 and opened it within Pharmacy „Lek“ in 2004. Nowadays the Galen lab includes the following labs: drugs production laboratory and drugs inspection laboratory.

By enforcement of a new Law on Health Care in 2005, name and Statute of the Pharmaceutical Institution Zajecar were changed for Pharmacy Zajecar founded by the Municipality of Zajecar.

Полице са стакленим стојницима

Shelves with glass mortars

ПОГЛЕД У БУДУЋНОСТ

Од традиционалног спровођања лекова у старим апотекама до савремене фармацеутске индустрије и апотекарства пређен је огроман пут. Данас се фармацеутски сектор, више него икад раније, налази у стању динамичних промена.

Од 1880. год. до данас Апотека "Зајечар" је стасала у савремену здравствену установу коју чини 14 апотека отвореног типа и Галенска лабораторија. У Зајечару се налазе четири апотеке са апотекарским станицама у Гамзиградској Бањи, Салашу, Рготини и Грљану. У Књажевцу се налазе три апотеке са апотекарским станицама у Кални и Минићеву. У Бољевцу се налази једна апотека. Апотека "Зајечар" има 97 запослених, од чега је 27 дипломираних фармацеута, 5 дипломираних фармацеута специјалиста, 45 фармацеутских техничара и 20 немедицинских радника. Да бисмо одговорили изазовима данашњег пословног света дефинисали смо своју политику и циљеве и крупним корацима идемо ка њиховом остварењу. Савремена организација рада у апотекама захтева стручно обучен кадар, висок квалитет пружених услуга, корпоративну културу запослених, увођење нових врста услуга у апотекама, појачану маркетингшку активност.

Стаклене стојнице

Керамичке стојнице

Ceramic mortars

Glass mortars

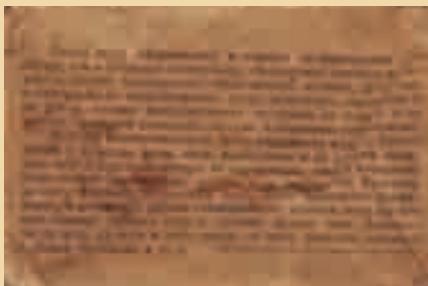
A VIEW TO THE FUTURE

Many time went from the time of making medicines in a traditional way in old fashioned pharmacies up to the modern pharmaceutical industry and pharmacology. More than ever, the current pharmacological sector experiences dinamic changes.

Since 1880 up to now Zajecar Pharmacy has became a modern health care institution consisting of 14 pharmacies and one Galen lab. In Zajecar there are four pharmacies and pharmacy stores located in Gamzigradska Banja, Salas, Rgotina and Grljan. In Knjazevac there are three pharmacies and pharmacy stores located in Kalna and Minicevo. There is one pharmacy in Boljevac. At Zajecar Pharmacy 97 employees are there and 27 of them are graduated pharmacists, 5 employees are graduated pharmacists specialists, 45 pharmacy technicians and 20 other employees. As our response to challenging business surroundings we have defined our policy and goals and we do our best to accomplish them. A modern pharmacy business organization requires highly skilled staff, high quality services, corporate culture of employees, introducion of new services and marketing intesified activities.

Стручна литература са почетка XX века
Text books/manuals -early 20th century

Рецепт апотеке код
“Св. Троице” Михајла А. Турнера

A recipie issued
at Pharmacy “Sv. Trojica” owned by Mihajlo A. Turner

Основни циљеви које је Апотека "Зајечар" себи поставила су снабдевање становништва лековима, медицинским средствима, традиционалним и хомеопатским лековима, пружање стручних информација и савета пациентима, задовољство корисника услуга, праћење нежељених дејстава лекова, сарадња са лекарима у циљу рационализације терапије и економичног прописивања лекова као и мотивација и задовољство запослених.

У свом колективу смо креирали тимове и залажемо се за тимски рад као и за апсолутно поштовање принципа Добре апотекарске праксе и законске регулативе. Основни императив Апотеке "Зајечар" је стално улагање у кадрове и континуирана едукација фармацеута и фармацеутских техничара како бисмо били у току са најновијим сазнањима из области здравства. Велику пажњу посвећујемо и осавремењавању унутрашњег ентеријера апотека. Реновирали смо све градске апотеке и то:

- 2005.год. реновирана апотека „Лек“ Зајечар
- 2006.год. реновирана апотека“Котлујевац“Зајечар
- 2007.год. реновирана апотека „Здравље“Зајечар
- 2008.год. реновирана апотека „Ескулап“ Књажевац
- 2009.год. реновирана апотека „Бољевац“ Бољевац

Ентеријер старе апотеке

An old pharmacy interior

Basic objectives of Zajecar Pharmacy are the following: providing citizens with medications, medical means, and traditional and homeopathic medications, giving expert information and advices to patients, satisfied services beneficiaries, observation of bad influence of medications, cooperation with doctors for rationalization of therapy and economical prescribe of medications and happy employees, too.

Within our collective we have formed teams and we are committed to developing team work and meeting principles for good pharmaceutical practice and the regulations. Imperative at work of Zajecar Pharmacy is a permanent human resource capacity building and education of pharmacists and pharmacy technicians for the purpose of being familiar with the most advanced health care knowledge. We pay attention to improving interior design of our facilities. We have restored all pharmacies located in urban centres as it follows:

- In 2005, Pharmacy „Lek“ , Zajecar was restored
- In 2006, Pharmacy“Kotljevac“, Zajecar was restored
- In 2007, Pharmacy „Zdravljе“, Zajecar was restored
- In 2008, Pharmacy „Eskulap“ , Knjazevac was restored
- In 2009, Pharmacy „Boljevac“, Boljevac was restored

Телефон

Telephone

Kaca

Cash-box

Отворене су и две нове апотеке и то:

2008.год. отворена апотека „Ромулијана“ Зајечар

2009.год. отворена апотека „Хигија“ Књажевац

2008.год. су сви фармацеути у Србији добили своје прве лиценце са обавезом обнављања у наредних седам година.

У Аптеци „Зајечар“ се посебна пажња обраћа и на односе са јавношћу (Public Relation) и то како на комуникацију са пациентима тако и на односе са произвођачима, велетрговинама, Фармацеутским факултетом у Београду, Фармацеутском комором Србије, Фармацеутским друштвом Србије, здравственим организацијама, научним институцијама и друштвеном заједницом. У циљу што боље комуникације са пациентима 2008. год. је почeo са радом РЕГИОНАЛНИ ЦЕНТАР ЗА ИНФОРМАЦИЈЕ О ЛЕКОВИМА.

Рационалним пословањем и стратегијским планом развоја Апотека „Зајечар“ отвара нове апотеке, адаптира постојеће, потпуно је аутоматизовала обраду података и имплементирала нов визуелни идентитет. Да би унапредила квалитет рада 2008. год. сертификована је по захтевима међународног стандарда ISO 9001:2000, а овлашћена сертификационом организација била је SIQ, међународно призната чланица IQUNET-а. Овај сертификат је гаранција квалитета пружене услуге/производа јер се код корисника мора створити сигурност да ће пружена услуга/производ испунити њихове захтеве и очекивања.

Ентеријер старе апотеке

An old pharmacy interior

Two new pharmacies were opened as it follows:

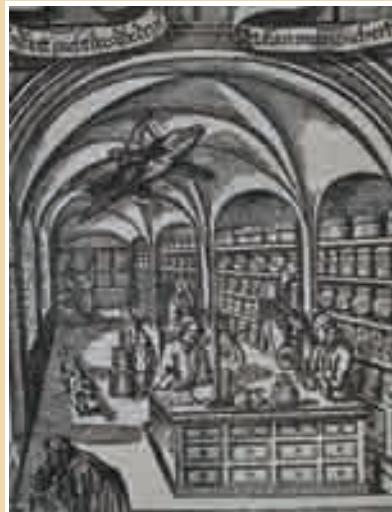
In 2008, Pharmacy „Romulijana“ was opened in Zajecar

In 2009, Pharmacy „Higija“ was opened in Knjazevac

In 2008, all pharmacists in Serbia were for the first time licensed and will be licensed again in the following seven years.

In Zajecar Pharmacy public relations activities towards patients, producers, suppliers, Faculty of Pharmacy in Belgrade, Pharmaceutical Chamber of Serbia, Pharmaceutical Society of Serbia, health care organizations, scientific institutions and the local community are taken very seriously. In 2008, the Regional Center for Information on Medications was established for the purpose of an improved communication with patients.

New pharmacies have been opened, old pharmacies are being renovated, automatic data processing has been applied and new visual identity has been implemented based on a rational business activity and strategic plan of development of Zajecar Pharmacy. In 2008, for the purpose of work quality improvement it acquired ISO 9001:2000 certification carried out by an internationaly recognized certification body SIQ, the member of IQUNET. The Certificate guarantees about quality of service rendered/product meeting

Као резултат свега овог Апотека "Зајечар" је 29.09.2010. на ШЕСТОЈ НАЦИОНАЛНОЈ КОНФЕРЕНЦИЈИ О СТАЛНОМ УНАПРЕЂЕЊУ КВАЛИТЕТА ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ ушла међу прве три установе у Србији и добила признање НАЈБОЉИ У СТАЛНОМ УНАПРЕЂЕЊУ КВАЛИТЕТА РАДА ЗА 2009. ГОДИНУ.

Што се тиче комерцијалног пословања, Апотека "Зајечар" је своју профитну политику усмерила на повећање обима ручне продаје, активног учешћа фармацеута у самомедикацији пацијената као и проширењу обима саветодавних активности и фармацеутских услуга у апотеци. Сталним истраживањем тржишта и креативношћу менаџера апотека према потребама микротржишта трудимо се да идемо у корак с временом и изађемо у сусрет свим потребама наших корисника. Да у томе успевамо показују и подаци да се пацијенти у нашем граду најчешће опредељују за свог фармацеута у Апотеци "Зајечар" јер је она носилац апотекарства у Тимочкој крајини.

Имајући у виду сразмерно ниске марже на лекове које држава прописује, као и високе трошкове функционисања апотекарске мреже, одржавање и модернизацију информационог система, обезбеђивање личних доходака запосленима, неопходност добре интерне комуникације на нашем подручју, успешно пословање се намеће као императив опстанка.

Оно што нас као Установу очекује у блиској будућности јесте даљи рад на унапређењу квалитета рада, акредитација Апотеке као здравствене установе, увођење нових врста услуга у апотекама. Што се тиче комерцијалног пословања трудићемо се да одржимо континуитет пословања с обзиром на тешку економску кризу.

Директор Апотеке "Зајечар"
Мр пх. Драгана Бранковић Минчић

requirements and anticipations of a customer. In recognition of the abovementioned activities in September 2009, during the Sixth National Conference on Permanent Improvement of Health Care Quality Zajecar Pharmacy entered among three leading Serbian institutions and was designated as THE BEST IN PERMANENT IMPROVEMENT OF WORK FOR THE YEAR 2009.

With reference to commercial transactions Zajecar Pharmacy has aimed its profit making policy towards increased selling of medications in its facilities, an active role of pharmacists in self medication of pacients, and increased range of pharmaceutical services and advisory activities in pharmacies. By a permanent research performed into market and creativity of pharmacy managers and based on requirements of the micro-market we do our best to follow current trends and meet needs of all our customers. In recognition of that our citizens usually choose own pharamcist to be employee at Zajecar Pharmacy due to the fact it is the leader of pharamcy in Timocka krajina.

Because of low margins set by the Government for medicament selling and high expenditures on work of network of pharmacies, maintaining and modernization of information system , wages for employees, proper internet communication in our territory, successful business management has become the imperative of existence.

In the near future our institution is expected to keep on improving work quality, pass accreditation of Zajecar Pharmacy for health care institution and introduce of new services in pharmacies. Referring to commercial transactions we will make effort to keep our business up despite economic crisis.

Director of Zajecar Pharmacy
Dragana Branković Minčić, BSc pharm.

Фармацеутска заклетва
Pharmaceutical oath

АПОТЕКА “ЗАЈЕЧАР” ДАНАС

Апотека “Лек” Зајечар

Pharmacy “Lek” Zajecar

Апотека
“Ромулијана”
Зајечар

Pharmacy
“Romulijana”
Zajecar

Апотека
“Здравље”
Зајечар
Pharmacy
“Zdravlje”
Zajecar

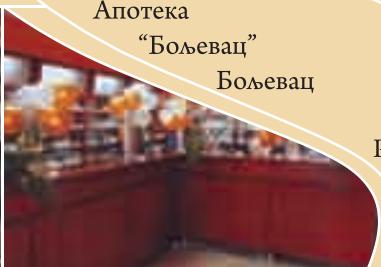
Апотека "Котлујевац"
Зајечар

Pharmacy "Kotlujevac"
Zajecar

Апотека
"Болјевац"
Болјевац

Pharmacy
"Boljevac"
Boljevac

Апотека "Ескулап" Књажевац
Pharmacy "Eskulap" Knjazevac

Апотека "Хигија" Књажевац
Pharmacy "Higija" Knjazevac

АКТИВНОСТИ АПОТЕКЕ “ЗАЈЕЧАР”

Издавач / Publisher

Здравствена установа Апотека "Зајечар" / Health facility Pharmacy Zajecar

Главни и одговорни уредник / Edithor

Мр пх. Драгана Бранковић Минчић / Dragana Branković Minčić, BSc pharm.

Стручни консултанти / Expert Consultant

Мр пх. спец. Ивана Јовићић и Mr пх. спец. Сузана Маринковић / Ivana Jovičić, BSc pharm. and Suzana Marinković, BSc pharm.

Аутори изложбе / The author of the project

Сузана Антић, Народни музеј "Зајечар" / Suzana Antić, National museum "Zajecar"

Милена Милошевић Мицић, Завичајни музеј Књажевас / Milena Milošević Micić, Native Museum Knjazevac

Емина Бранковић, Културно образовни центар Бољевац / Emina Branković, Cultural and Educational Center Boljevac

Аутор фотографије / The author of the photography

Саша Милутиновић / Saša Milutinović

Превод на енглески / English translation

Сидонија Јелисијевић / Sidonija Jelisijević

Графички дизајн / Graphic Desing

Марија Радоњић / Marija Radonjić

Штампа / Printing

Каирос / Kairos

Тираж / Number of Copies

1000

Зајечар 2010.